

ERKEN PLANLAMA

TURKISH

Erkenden planlama yapmak, hem bunaması olan hastaların, hem de aileleri ve bakıcılarının mali ve hukuki işlerini kontrol altına almalarını oldukça kolaylaştırır. Bu broşür erkenden plan yapmanın yöntemlerini ele alır ve yardımcı olabilecek kişi ve kuruluşların bir listesini verir.

Bunama herkesi farklı etkiler. Para hesabı yapma ve iş kararları verme yetisini kimileri daha rahatsızlığın başlarında yitirirken, kimileri de uzun süre bu yetilerini muhafaza eder.

Ne var ki er ya da geç bu beceriler zayıflayacak ve bunaması olan kişi kendi mali ve hukuki kararlarını veremeyecek duruma gelecektir.

Önceden plan yapma

Önceden plan yapmak, ailelerin ve bakıcıların, bunaması olan kişinin işlerini yürütmelerini kolaylaştırır. Bunun yanı sıra, böylelikle, bunaması olan kişinin, bu planların yapılmasına katılmasına ve isteklerinin istedikleri şekilde yerine getirilmesini garanti altına alınmasına fırsat verir.

Mümkün olduğu durumlarda, bunaması olan kişi henüz tartışmalara katılabilecek ve yasal olarak belgeleri imzalamaya mümeyiz iken, uzmanlardan tavsiye alın.

Parasal konular

Eğer bir banka hesabı ortaksa, bunaması olan kişinin eşi, herhangi bir düzenlemeye gerek olmadan bu hesap üzerinde işlem yapmayı sürdürebilir. Ne var ki, bunaması olan kişi hesapta uygun olmayan işlemler yapıyorsa ya da hesap yalnızca onun adına ise, sorunlar yaşanabilir. Bu gibi sorunlarla karşılaşmamak için, bunaması olan kişi, henüz yasal yeterliliği varken, başka bir kimseye hesap işlemlerini yapmak üzere yetki verebilir. Şurasını akılda tutmak önemle gerekir ki, kişi artık yasal olarak mümeyiz olmadığı zaman verilen yetki geçersiz hale gelecektir. Kişi bu düzenlemelerde değişiklik yapmaya yanaşmıyorsa, nasıl bir çözüm bulunabileceğine ilişkin banka müdürün görüşünü almak yararlı olabilir.

İlerisi için planlama yapmak şu anlama gelir:

- Tüm mali hesaplarda ortak imzanızın bulunması
- Gelecekteki mali konuları bir mali danışmanla görüşmek
- Bunaması olan kişinin parasına ne zaman ve nasıl erişeceği konusunda düzenlemeler

Kimler yardımcı olabilir?

- Banka müdürü
- Akredite mali danışman
- Avukat
- Alzheimer's Australia kuruluşu

Sürekli Vekâletname (Enduring Power of Attorney)

Birçok eyalet ve bölgede, imzalayan kişi imzalama sırasında yasal yeterliliğe sahipse, sürekli vekâletname (enduring power of attorney) olarak adlandırılan bir belge imzalaması mümkündür. Sürekli vekâletname, vekâletnameyi veren kendi

mali işlerine bakamayacak duruma geldiği zaman, başka bir kişinin bu işlerle ilgilenmesine olanak sağlayan yasal bir düzenlemedir. Herhangi bir hastalık ya da tanısı olmayan bir çok kişinin de sürekli vekâletnamesi vardır.

Sıradan ya da genel vekâletname yoluna gidilebilirse de, bu vekâletname ancak ilgili kişi yasal yeterliliğe sahip olduğu sürece geçerlidir. Sürekli vekâletname ise, iptal edilmedikçe, kişinin ölümüne kadar sürer.

Sürekli vekâletnamenin bir avantajı, kişi mali ya da hukuki konularda, kendileri ilgilenemeyecek duruma geldikten sonra da, bir başkasını kendileri adına bu işlerle ilgilenmesi için atamasına olanak sağlamasıdır.

İlerisi için planlama yapmak şu anlama gelir:

- Bunaması olan kişi henüz bir sürekli vekâletname hazırlamamışsa, bunu hazırlama konusunda, tanı konulduktan sonra en kısa sürede ve henüz bunu yapma yetisine sahipken, düşünme fırsatına sahip olmasını sağlamak
- Aile ve bakıcıların kendilerinin de rahatsızlanması durumunda işlerinin iyi takip edilmesini sağlamak için, onların da sürekli vekâletname yaptıklarını sağlamak
- Sürekli vekâletnamenin bir kopyasını kendilerinde bulundurmak ve bunun nerede tutulduğunu bilmek

Kimler yardımcı olabilir?

- Avukat
- Hukuk derneği ya da enstitüsü (*The Law Society/ Institute*) ya da Yasal Yardım Kurumu (*Legal Aid*)
- Kamu savunmanı (*Public Advocate*) ya da kamusal vasi (*Public Guardian*)
- Alzheimer's Australia kuruluşu

Vasiyetname

Vasiyetname ölen bir kişinin mal varlığının nasıl dağıtılacağı konusunda talimat verir. Vasiyetname sadece vasiyette bulunan kişinin vasiyet sonuçlarını anlayabildiği durumlarda yasal olur, bu nedenle, bunaması olan kişi bir vasiyetname hazırlamak ya da mevcut vasiyetnamesini güncellemek istiyorsa, bunu henüz imzalamaya yeterli iken yapmalıdır.

İlerisi için planlama yapmak şu anlama gelir:

- Güncel bir vasiyetname bulunması
- Bunu icra edecek olan kişinin kim olduğunun ve vasiyetnamenin nerede tutulduğunun bilinmesi

Kimler yardımcı olabilir?

- Avukat
- Hukuk derneği ya da enstitüsü (*The Law Society/ Institute*) ya da Yasal Yardım Kurumu (*Legal Aid*)
- Alzheimer's Australia kuruluşu

Tıbbi tedavi konusundaki kararlar

Eğer tıbbi tedavinizle ilgili kararlar alma konusundaki yasal yeterliliğinizi yitirirseniz, bir başkasının bu kararları sizin yerinize alması gerekecektir. Birçok eyalet ve bölgede, güvendiğiniz bir kimseyi bu kararları almak üzere atayabilirsiniz. Önceden planlamamışsanız, her eyalet ve bölgede yasalar belirli bir mahkemenin sizin yerinize karar almak üzere birisini atmasına izin verir.

Tıbbi tedavi ile ilgili kararlar hakkında önceden plan yapmak için iki yöntem vardır:

- Sağlık konularını kapsayan bir sürekli vekâletname. Bu sağlık konularında sizin yerinize karar alması için bir kimseyi atamanıza olanak sağlar
- Bir ön direktif (*advance directive*), bu, tedaviniz hakkındaki dilekelerinizin yer aldığı yazılı bir belgedir

Bazı eyalet ve bölgelerde bu belgeye değişik adlar verilebilirse de, belge büyük ölçüde aynı işe yarar.

İlerisi için planlama yapmak şu anlama gelir:

- Bunaması olan kişinin sağlık konularını kapsayan sürekli vekâletname ya da ön direktif hazırlanmasına fırsat sağlanması
- Belgenin bir kopyasının bulunması ve bunun nerede tutulduğunun bilinmesi

Kimler yardımcı olabilir?

- Avukat
- Hukuk derneği ya da enstitüsü (*The Law Society/ Institute*) ya da Yasal Yardım Kurumu (*Legal Aid*)
- Kamu savunmanı (*Public Advocate*) ya da kamusal vasi (*Public Guardian*)
- Alzheimer's Australia kuruluşu

Vasilik (Guardianship) ve Kayımlık (Administration)

Birçok eyalet ve bölgede, artık kendi kendisi için karar verme yetisine sahip olmayan kimselere bir vasi ya da kayımlık atama yetkisine sahip bir Vesayet Kurulu (Guardianship Board) ya da hakem heyeti (Tribunal) bulunur. Bunaması olan kişinin işlerinin yürütülmesinde bir sorun, ya da o kişi için en iyisinin ne olduğu konusunda bir uyuşmazlık varsa, bir vasi ya da kayımlık atanması için başvuru konusunun düşünülmesi gerekebilir.

Bir vasi ya da kayımlık atanması için başvuru gerekmeyeceği ve bu konuda nasıl bir yol izlenmesi gerektiği konusunu görüşmek için Alzheimer's Australia ile bağlantı kurulabilir.

AYRINTILI BILGI

Alzheimer's Australia destek, bilgilendirme, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunar. **1800 100 500**'den Ulusal Bunama Yardım Hattını (National Dementia Helpline) arayın.

Ayrıntılı bilgi ve diğer bilgilendirme broşürlerimizi okumak için fightdementia.org.au adresindeki internet sitemizi ziyaret edin

EARLY PLANNING

This Help Sheet discusses ways to plan ahead and organise financial and legal affairs and lists people and organisations that can help.

Dementia affects people differently. One person may begin to lose the ability to handle money or make competent business decisions at an early stage, while another person may keep these skills much longer.

However, sooner or later their abilities will decline and the person with dementia will be unable to make their own decisions about their financial and legal matters.

Planning ahead

Planning ahead can make it easier for families and carers to manage the affairs of a person with dementia. It may also mean that the person with dementia can participate in the planning and make sure that their wishes are carried out in the way that they would like.

Wherever possible, get advice while the person with dementia can still participate in the discussion and is legally competent to sign any documents.

Money matters

If a bank account is in joint names, the partner of the person with dementia can continue to operate it without any change in arrangements. However problems can occur if the person with dementia uses the account inappropriately or has accounts in their name only. To avoid these difficulties the person with dementia can give authority, while legally competent, for another person to operate the account. It is important to remember that this authority will be invalid if the person is no longer legally competent. If they are unwilling to agree to a change of arrangement it may be helpful to consult the bank manager about a possible solution.

Planning ahead means:

- Having joint signatures on all financial accounts
- Discussing future financial affairs with a financial adviser
- Arranging how and when the person with dementia will access their finances

Who can help?

- Bank manager
- Accredited financial adviser
- Solicitor
- Alzheimer's Australia

Enduring Power of Attorney

In most States and Territories a person can sign a document called an enduring power of attorney if they are legally competent at the time of signing. An enduring power of attorney is a legal arrangement that enables a nominated person to look after the financial affairs of another person should they become unable to do so. Many people have enduring powers of attorney regardless of any illness or diagnosis.

An ordinary, or general, power of attorney is also available but is only valid while a person is legally competent. An enduring power of attorney continues until the person's death, unless revoked.

One of the benefits of having an enduring power of attorney is that it allows the person with dementia to choose someone to act on their behalf in legal and financial matters when they are no longer able to do so themselves.

Planning ahead means:

- Ensuring that the person with dementia has the opportunity to consider making an enduring power of attorney if they don't already have one, as soon as possible after diagnosis and whilst they have the capacity to do so
- Ensuring that family and carers also have their own enduring powers of attorney to ensure that their affairs are well managed in case they also become incapable
- Having a copy of the enduring power of attorney, and knowing where it is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- The Public Advocate or Public Guardian
- Alzheimer's Australia

Wills

A will gives instructions as to how the estate of a deceased person should be distributed.

A will is only legal if the person understands its implications, so it is essential that if the person with dementia wishes to make, or update their will, they do so while they are still competent to sign.

Planning ahead means:

- Having an up-to-date will
- Knowing who the executor is, and where the will is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- Alzheimer's Australia

Decisions about medical treatment

If a person with dementia loses the legal capacity to make decisions about their medical treatment, someone else needs to make those decisions for them. In most States and Territories a trusted relative or friend can be appointed to make these decisions. If this has not been put in place, the law in every State and Territory allows a particular court to appoint someone to make decisions on behalf of the person with dementia.

Two types of tools are available to help plan ahead for decisions about medical treatment:

- An enduring power of attorney covering health matters. This allows the person with dementia to appoint a person to be a substitute decision-maker for medical decisions
- An advance directive. This is a written document expressing the wishes of the person with dementia about medical treatment

Different names may be used in some States and Territories, but the function of the document is much the same.

Planning ahead means:

- Ensuring the person with dementia has the opportunity to make an enduring power of attorney covering health matters or an advance directive
- Having a copy of the document, and knowing where it is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- The Public Advocate or Public Guardian
- Alzheimer's Australia

Guardianship and Administration

In most States and Territories there is a Guardianship Board or Tribunal that can appoint a guardian or administrator for a person who is no longer able to make decisions for themselves. If there are problems dealing with the affairs of the person with dementia, or there is conflict about the person's best interests, an application for the appointment of a guardian or administrator may need to be considered.

Alzheimer's Australia can be contacted to discuss whether an application to appoint a guardian or administrator may be needed, and how to go about it.

FURTHER INFORMATION

Alzheimer's Australia offers support, information, education and counselling. Contact the National Dementia Helpline on **1800 100 500**, or visit our website at **fightdementia.org.au**

For language assistance phone the Translating and Interpreting Service on **131 450**